

12. Матвієнко О.В. Дидактичне прогнозування професійної підготовки менеджерів інформаційних систем / О.В. Матвієнко // Проблеми освіти. – 2003. – Вип. 31. – С. 125-138.
13. Мельничук О. Модель спеціаліста (к вопросу гуманизации образования) / О. Мельничук, А. Яковлева // Высшее образование в России. – 2000. – № 5 – С. 19-25.
14. Московская школа дизайна. – М. : ВНИИТЭ, 1992. – 216 с.
15. Нечаев Н.Н. Психолого-педагогические основы формирования профессиональной деятельности / Н.Н. Нечаев. – М. : Наука, 1988. – 317 с.
16. Педагогічний словник / За ред. М.Д. Ярмаченка. – К. : Педагогічна думка, 2001. – 363 с.
17. Плышевский В.Н. Выступление на совещании "Проблемы художественно-конструкторского образования" / В.Н. Плышевский // Техническая эстетика. – 1977. – № 7. – С. 10-13.
18. Прусак В.Ф. Організаційно-педагогічні засади підготовки майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах України / В.Ф. Прусак : Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. – Івано-Франківськ, 2006. – 187 с.
19. Росновская Л.В. Проектирование профессиональной подготовки конструкторов одежды в условиях вуза / Л.В. Росновская : Дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08. – М. : Екатеринбург, 2005. – 166 с.
20. Савельев А.Я. Содержание, формы и методы обучения в высшей школе : Аналитические обзоры по основным направлениям развития высшего образования / А.Я. Савельев, Л.Г. Семушина, В.С. Кагерманьян. – Вып. 3. – М. : НИИВО, 2005. – 72 с.
21. Смирнова Е.Э. Моделирование деятельности специалиста на основе комплексного исследования / Е.Э. Смирнова. – Л. : ЛГУ, 1984. – 178 с.
22. Талызина Н.Ф. Пути разработки профиля специалиста / Н.Ф. Талызина. – Саратов : Изд-во СГУ, 1987. – 176 с.
23. Уральская школа дизайна. – М. : ВНИИТЭ, 1992. – 183 с.
24. Філософський енциклопедичний словник / За ред. В.І. Шинкарука. – К. : Абрис, 2002. – 392 с.
25. Чернилевский Д.В. Профессиональная модель специалиста / Д.В. Чернилевский // Энциклопедия профессионального образования : В 3-х т. / Под ред. С.Я. Батышева. – М. : АПШ, 1999. – Т. 2. – 440 с.

А.А. Фурса

МОДЕЛЬ СПЕЦИАЛИСТА С ДИЗАЙНА В НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ РЕЦЕПЦИИ

Резюме

В статье освещены результаты системного историко-функционального анализа моделей специалиста по дизайну, выявлены тенденции построения таких моделей специалистов. Вниманию читателей предлагаются современные подходы к разработке модели современного специалиста-дизайнера.

Ключевые слова: модель, моделирование, дизайн, дизайн-образование, специалист по дизайну.

О.О. Fursa

THE MODEL OF SPECIALIST IN THE FIELD OF DESIGN IN TERMS OF SCIENTIFIC RECEPTION

Summary

This article presents the results of systematic historical and functional analysis of models of specialist in the field of design as well as the tendencies of projecting such models of specialists. Modern approaches to the creation of a model of the specialist in the field of design are offered by the author.

Key words: model, modeling, design, design education, specialist in the field of design.

УДК 378.11

О. Л. Кірдан

УПРАВЛІННЯ ВИЩИМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ

У статті аналізуються та узагальнюються погляди вітчизняних та зарубіжних учених на поняття "управління" та споріднених з ним понять у контексті управлінського процесу в системі вищої освіти. З'ясовано особливості управління вищим навчальним закладом на сучасному етапі українського державотворення, акцентовано увагу на взаємозв'язку управління та якості вищої освіти. Автор пропонує свій підхід до визначення поняття та виділяє його об'єктивну основу, обґрунтовує перехід до нової практики управління, яка полягає у призначенні адміністративного керівника та обранні ректора як наукового голови закладу.

Ключові слова: управління в системі вищої освіти, управління вищим навчальним закладом, управління освітою, менеджмент, керівництво, управління, якість освіти, об'єкт і суб'єкт управління.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими або практичними завданнями. Сучасний етап українського державотворення пов'язаний з утвердженням фундаментальності вищої освіти, гармонізації у ній науково-предметних і світоглядно-методологічних, професійних знань та компетенцій, що зумовлює потребу вдосконалення системи підготовки і

перепідготовки кадрів. Перебудова основних підходів до вдосконалення вищої освіти, перегляд системи цінностей і пріоритетів неможливі без усунення стереотипів, поширених у теорії, осмисленні педагогічних процесів і явищ. Відтак, ми акцентуємо увагу на потребі перебудови свідомості учасників педагогічного процесу, звільнення від стереотипів традиційного мислення керівників вищих навчальних закладів та перехід до нового педагогічного мислення, що базується на усвідомленні ролі та значенні управління у контексті реформування вищої школи. Можна без перебільшення стверджувати, що перегляд пріоритетів в управлінні вищим навчальним закладом, упровадження нової моделі управління, удосконалення організаційної структури управління та ефективна організація діяльності кожної підсистеми навчального закладу, впровадження реальної стратегії розвитку ВНЗ, пошук оптимальних шляхів взаємодії керівника та колегіальних форм самоврядування, удосконалення методів їх взаємодії стануть запорукою успіху.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Про актуальність теми свідчить велика кількість досліджень, зокрема, різні аспекти управління діяльністю вищого навчального закладу ґрунтовно описуються у роботах І. Доброскок, Г. Сльнікової, Є. Піменова, О. Портної, О. Реви.

Вітчизняними та зарубіжними науковцями визначено основні шляхи підвищення ефективності управління вищим навчальним закладом (А. Балакіна, Ю. Беляєв, М. Бородін, Т. Волобуєва), окреслено нові підходи щодо модернізації управління (В. Бруєва, М. Вієвська, В. Мороз), запропоновано систему оцінювання управлінської діяльності керівників вищих навчальних закладів (М. Загірняк) та напрями удосконалення організаційної структури управління (С. Саєнко, Н. Солнцева, Н. Яловега).

Дослідженню моніторингу як складової системи управління якістю вищої освіти присвячено чимало наукових розвідок. Зокрема, О. Бабкіна окреслила проблему якості вищої освіти в Україні у контексті Болонських реформ; системі оцінки якості освіти присвячено монографічне дослідження В. Болотова та Н. Єфремової; моніторинг в освіті став предметом наукових досліджень Т. Боровкової, І. Доброскок, М. Кісіль, О. Локшиної, Т. Лукиної, О. Ляшенка, В. Нурждіна та ін.

Отже, значна кількість публікацій останніх років присвячених проблемі управління вищим навчальним закладом свідчить про зацікавленість науковців та керівників ВНЗ проблемами теорії та практики управління.

Виділення нерозв'язаних раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Щоб забезпечити ефективність управління вищим навчальним закладом, необхідно, з нашого погляду, досконало знати його методологічні та теоретичні основи. З 90-х років ХХ століття до вітчизняної педагогічної теорії та практики увійшов ряд управлінських понять, а саме: "управління", "управління в освіті", "управління освітою", "соціальне управління", "управління школою", "управління вищим навчальним закладом", "менеджмент", "педагогічний менеджмент", "менеджмент в освіті", "освітній менеджмент" та ін. Зазначені поняття і до сьогодні не набули обґрунтованого тлумачення в науковій педагогічній літературі, що пояснюється різним їх баченням сучасними дослідниками. Неоднозначність поглядів вітчизняних та зарубіжних учених, різні підходи, за основу яких беруться рівні системи освіти, породжують різні тлумачення. Проте, незважаючи на актуальність даної проблеми, численні дослідження щодо з'ясування сутності понять, сьогодні в педагогіці немає достатньо розробленого, науково обґрунтованого і впровадженого у практику підходу до трактування поняття "управління вищим навчальним закладом". Різновекторність наукових пошуків зумовлюють необхідність їх узагальнення та систематизації.

Зв'язок роботи з науковими планами, програмами, темами. Дослідження виконане відповідно до тематичного плану наукових досліджень держбюджетної теми "Методологія підвищення функціонально-посадової компетентності керівних кадрів вищої школи" (Державний реєстраційний номер 0112U000173).

Мета статті – проаналізувати та узагальнити погляди вітчизняних та зарубіжних учених на поняття "управління" та споріднених з ним понять та запропонувати свій підхід до визначення поняття "управління вищим навчальним закладом"; запропонувати та обґрунтувати нову модель управління ВНЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. На державному рівні в системі вищої освіти першорядного значення набуває проблема якості управління (виконання умов контракту) та дотримання ліцензійних умов надання освітніх послуг у сфері вищої освіти, якості підготовки студентів. Так, за словами голови ДІНЗ М. Гончаренка, якість освіти визначає місце навчального закладу в освітньому просторі та суспільстві.

Водночас зауважимо, що О. Мельник на основі вивчення стану вузівського управління зазначає: "управління вищим навчальним закладом залишається авторитарно орієнтованим, керівництво навчальним закладом не завжди створює належні умови для розвитку ініціативи, творчого потенціалу кожного викладача. Практичні розробки цього питання педагогічною наукою, реальний стан управління вищим навчальним закладом дозволяють констатувати, що сучасний рівень управління вищим навчальним закладом не достатньо відповідає вимогам, які висуваються суспільством" [7, с. 234-235]. Тому спробуємо, насамперед, з'ясувати сутність та специфіку поняття "управління вищим навчальним закладом" в

суспільно-історичній детермінації. Для забезпечення належного рівня реалізації поставленого завдання, вважаємо за необхідне розглянути та проаналізувати висловлені в науковій літературі погляди на зміст понять "управління", "управління в освіті", "управління освітою", "соціальне управління" та ін.

Дослідження О. Гаєвської, Б. Гаєвського, Г. Єльнікової, Д. Кайдалова, В. Кременя, В. Крижка, С. Крисяка, В. Лугового, А. Мазака, С. Майбороди, А. Майорова, М. Поташника, Є. Хрикова, Г. Чорного стали методологічною основою дослідження сутності поняття "управління вищим навчальним закладом".

На думку Г. Єльнікової, сутнісно управління освітою можна визначити як цілеспрямований вплив суб'єктів управління різних рівнів (державного, регіонального, місцевого) на всі ланки освіти з метою гармонійного розвитку підростаючого покоління, життєдіяльність якого забезпечує збереження і подальший розвиток соціального організму та культури суспільства [5].

За визначенням С. Майбороди, управління – діяльність, необхідна функція будь-якої організованої системи, що підтримує певний її режим, забезпечує збереження структури й реалізацію програми та мети. З позицій процесуального та діяльнісного погляду, управління, на думку С. Майбороди, є сукупністю певних дій (операцій), які виконуються людиною – суб'єктом управління щодо об'єкта для перетворення, забезпечення руху до заданої мети. Сукупність цих дій йменуються ученим як управлінські функції [6, с. 49].

У сучасних дослідженнях, визначаючи зміст поняття "управління", В. Афанасьєв виходить з того, що це передовсім усвідомлена діяльність людини, яка має певну мету. І не просто діяльність, а той особливий її різновид, який пов'язаний із виробленням виконання, з організацією, спрямованою на втілення виконання в життя, з регулюванням системи до відповідної заданої мети, до підбиття підсумків діяльності, до систематичного отримання, переробки та використання інформації [2].

Ми обстоюємо погляд, згідно з яким управління розглядається як складне, багатовекторне, багатоаспектне явище, тому поділяємо думку Є. Хрикова який визначає чотири основні моделі управління.

В основу першої моделі Є. Хриковим покладено критерій економічної ефективності освітньої установи. Відповідно до цієї моделі освітня організація розглядається як закрита, механістична, раціональна система, управління якою спрямоване на забезпечення її ефективності.

В основу другої моделі, автор покладає критерій управлінської ефективності. Згідно з цим критерієм освітня організація розглядається як напіввідкрита, органічна, природна система, управління якою передбачає інтеграцію її складових з метою оптимізації функціонування.

Третя модель управління, на думку Є. Хрикова, базується на критерії гнучкості. У концептуальному плані вона спирається на теорії управління розвитком, розвитку організаційних структур, теорії випадковості та інституційного розвитку.

Основою четвертої моделі управління є критерій релевантності. У рамках цієї моделі освітня організація розглядається як цілісна система елементів, що взаємодіють між собою і в процесі управління якою фахівці спираються на свідомість і критичність ідей у контексті культурної релевантності [11, с. 31].

За дослідженнями Г. Чорного, управління – це безперервна послідовність дій, що здійснюється суб'єктом управління, в результаті яких формується і змінюється образ керованого об'єкта, встановлюються цілі спільної діяльності, визначаються способи їхнього досягнення, розподіляється робота між її учасниками та інтегруються їх зусилля [12].

Управління властиве багатьом галузям та системам, що спричинює розробку ученими різних класифікацій та дефініцій цього феномену. Так, Г. Щокін класифікує різновиди прояву за такими напрямками: управління технічними системами (речами), управління біологічними системами (організмами), управління соціальними системами (людьми) [13, с. 7]. З його погляду, найважливішими видами соціального управління є адміністративно-державне управління, управління соціально-культурною сферою, управління матеріальним виробництвом [13, с. 7-8].

За класифікацією Б. Гаєвського, здійснюється поділ управління за сферами суспільного життя, а саме: управління матеріальним виробництвом, управління духовним виробництвом, управління споживанням, кожне з яких має складну управлінську структуру. Разом з тим, дослідник визначає процес управління як впорядкування системи [4, с. 15].

У психолого-педагогічній літературі зафіксовано різні способи визначення поняття "управління" та споріднених з ним категорій. Так, визначаючи поняття "управління освітою" М. Поташник та О. Моїсєєв, виходять з того, що це "галузь соціального управління і відповідно – складова частина соціального управління як науки, її галузь" [9].

За дослідженнями А. Омарова, сутність управління освітою, як виду соціального управління, полягає в науково обґрунтованому впливі суб'єктів управління на суспільну систему з метою орієнтування її на реалізацію цілей і завдань, що стоять перед суспільством [8].

Отже, проведене нами дослідження дає підстави стверджувати, що управління освітою є одним із видів соціального управління. Соціальне управління, в свою чергу, регулює та впливає на формування соціально-економічної, політичної та духовної сфери життя суспільства. Відтак, саме управління освітою, як складний соціальний феномен, покликане формувати та регулювати духовну сферу, сприяти її

впорядкуванню, збереженню та відтворенню духовності, формуванню національної та ментальної самоідентифікації; долучати спільноту до суспільно-історичних та культурно-національних цінностей; сприяти самоактуалізації кожної особистості; удосконалювати та розвивати культуру суспільства.

Для багатьох публікацій 80-х рр. XX століття, у яких аналізувався процес управління вищим навчальним закладом, першорядного значення набувала проблема управління навчальним процесом. Так, структурно-функціональний аналіз загальної теорії управління розглядається С. Архангельським, який визначає управління навчальним процесом як "планомірний порядок дій, що приводять динамічну систему навчання до досягнення заданих результатів" [1, 64].

Цінним у психологічному аналізі теорії управління, запропонованому Н. Тализіною, є підкреслення необхідності використання у процесі навчання циклічного управління, яке здійснюється за принципом "білого ящика" та виділення системи вимог, що дозволяє здійснювати цей вид управління (зазначення цілі; встановлення перехідного стану процесу, який підлягає управлінню; визначення програми дій, яка має передбачати перехідні стани процесу; забезпечення систематичного зворотного зв'язку; забезпечення засвоєння інформації, розробка корегуючих дій та їх реалізація) [10, с. 46].

Управління професійною підготовкою студентів обґрунтовано в роботах дослідників С. Артюх, В. Безрукової, Т. Дмитренко. Так, В. Безрукова розглядає педагогічний процес як ядро (складову) педагогічного управління і визначає педагогічне управління як "процес перекладу педагогічних ситуацій, чи процесів систем з одного стану в інші, відповідні до поставленої мети" [3, с. 92]. Управління, з її погляду, є компонентом, необхідним для забезпечення оптимального функціонування педагогічного процесу, де мета виступає в ролі системоутворюючого фактора.

У сучасних дослідженнях вітчизняних науковців обстоюється ідея упровадження професійного цільового підходу (В. Гуменник, В. Луговий, Н. Мурована), інтегративно-діяльнісного підходу (Е. Лузік), функціонального підходу (І. Васильєв), кваліметричного підходу (Л. Коробович) щодо управління вищим навчальним закладом.

Ми обстоюємо думку, згідно якої саме на керівника навчального закладу покладається відповідальність за стан організації управлінської діяльності. З погляду О. Мельник, цільове управління покликане органічно поєднувати в собі відповідні організаційні цілі та такі ж особисті цілі персоналу, організацію управління на основі конкретної групової й індивідуальної оцінки діяльності працівників, за критеріями, що включають оцінку рівня забезпечення досягнення цілей організації [7, с. 235]. Аналізуючи зміст концепції цільового управління, дослідниця зазначає, що "керівник є центральною фігурою ефективного управління саме завдяки опануванню цільово-результуючою філософією управління організацією" [7, с. 235].

У вищому навчальному закладі управління можна розглядати як багатокомпонентний складний процес, який має зовнішні і внутрішні властивості, принципи, форми і методи, характеризується різними суб'єктами та об'єктами управління, і використовується для впорядкування та організації діяльності кадрової, навчально-виховної, нормативної, науково-дослідної, матеріально-технічної, фінансово-господарської його підсистем.

Практика управління вищим навчальним закладом свідчить про те, що достатньо багато питань виникає у площині взаємовідносин адміністративного (формального) керівництва, яке здійснюється посадовими особами й чітко регламентоване нормативними актами, чинним законодавством та делегуванням повноважень колегіальним органам управління (збори трудового колективу, вчена рада, рада факультету та ін.).

З огляду на викладене вище, слід зазначити, що достатньо актуальною та перспективною для подальших досліджень є проблема співвідношення адміністративного керівництва вищим навчальним закладом та організація діяльності наукової еліти закладу (виконання обов'язків голови вченої ради). Очільник вищого навчального закладу має органічно поєднувати у своїй діяльності функції адміністратора, розпорядника фінансових ресурсів, науковця, що, зрештою, вимагає широкого спектру сформованих компетенцій. Окрім того, підзвітність ректора колегіальним органам управління (зборам трудового колективу, вченої ради) та безпосередньо міністру (як представнику уряду) зумовлює складність та багатоаспектність функціональних обов'язків керівника навчального закладу.

У контексті аналізу різноманітних підходів до визначення поняття "управління вищим навчальним закладом" актуальним є звернення до змісту управлінської діяльності керівника. Зауважимо, що в системі вищої освіти на керівника покладаються функції щодо забезпечення навчального закладу нормативно-правовими та розпорядчими документами з планування роботи у ВНЗ, організація керівництва щодо кадрового, навчально-методичного забезпечення навчально-виховного процесу, матеріально-технічної бази, організацію та планування наукової діяльності, роботи навчального закладу щодо працевлаштування випускників, впровадження системи контролю за освітньою та фінансово-господарською діяльністю. Відтак, теоретичний аналіз змісту управлінської діяльності керівника вищого навчального закладу засвідчив, що *управління вищим навчальним закладом – це цілеспрямований процес зміни стану підсистем ВНЗ з метою стабільного функціонування і розвитку.*

На наш погляд, дієвим шляхом підвищення рівня та якості управління вищим навчальним закладом у сучасних соціально-економічних умовах може стати залучення представників бізнесу до управлінських органів ВНЗ. Очевидно, що такий симбіоз між підприємництвом та науковою спільнотою дуже необхідний не тільки у сфері комерціалізації наукових досягнень, але й управлінні.

Ми пропонуємо розділити посаду адміністративного керівника університету (менеджера), який може призначатись відповідним міністерством, якому підпорядковано ВНЗ, та ректором як керівником наукової спільноти, котрий повинен обиратись на засіданні ученої ради. Такий розподіл управлінських функцій та відповідних владних повноважень забезпечить дух академічної свободи та основні принципи роботи вузу.

Ми переконані, що призначення та підзвітність адміністративного керівника закладу відповідному міністерству забезпечуватиме наступність виконання державних та урядових рішень, що, зрештою, визначатиме характер нового етапу в розвитку вищої школи, вектором якого буде досягнення чітких параметрів міжнародної конкурентоспроможності вищих навчальних закладів та їх ефективне включення у вирішення завдань соціально-економічного розвитку держави.

З нашої точки зору, необхідність упровадження запропонованої нами нової моделі управління вищим навчальним закладом, яка відповідає сучасній практиці адміністрування, зможе стати стимулом вузівського розвитку, зокрема, сприятиме введенню інструментів внутрішнього моніторингу і прозорої системи зовнішнього аудиту якості, однією із форм якого є публічна звітність та участь вузів у національних і міжнародних рейтингах.

На наше переконання, ключовими суб'єктами підвищення якості вищої школи мають стати самі ВНЗ. Серед ефективних механізмів її реалізації, ми виділимо наступні: громадсько-професійна атестація вищих навчальних закладів, яка дозволить формувати оцінку ВНЗ професіоналами різних галузей, а також укрупнення ВНЗ, що допоможе сконцентрувати ресурси розвитку на перспективних навчальних закладах.

З нашої точки зору, назріла необхідність формування державної програми реструктуризації вищої школи з визначенням чітких цілей, завдань і механізмів реалізації цього процесу. Звісно, що прийняття рішень про статус ВНЗ повинно відбуватися за підсумками громадських та відкритих інспекційних перевірок потенціалу та науково-освітньої діяльності, що підвищить соціальну і науково-технічну віддачу від державних коштів, що вкладені в освіту.

Висновки. На основі аналізу та узагальнення поглядів вітчизняних та зарубіжних учених, ми дійшли висновку, що з позицій суб'єкт-об'єктних відносин *управління вищим навчальним закладом – це процес, який здійснюється при взаємодії формального (адміністративного) керівництва (в особі ректора, проректора, декана, завідувача кафедри, керівника структурного підрозділу) та різних форм колегіального демократичного самоврядування (збори трудового колективу, вчена рада, рада факультету та ін.), що спрямований на забезпечення ефективності діяльності та розвитку всіх підсистем ВНЗ (навчально-виховної, наукової, фінансово-економічної, кадрової).*

Аналіз наукової літератури надав змогу зробити висновок, що поза увагою багатьох дослідників залишається питання ефективності діяльності вищого навчального закладу і його керівника, та найголовніше, з нашого погляду, немає цілеспрямованих досліджень щодо впливу вищого навчального закладу на розвиток суспільства; на державному та регіональному рівнях не відстежується соціальна відповідальність ВНЗ за якість підготовки фахівця. Тому, з позицій забезпечення якості діяльності ВНЗ, під поняттям *"управління вищим навчальним закладом"* будемо розуміти *цілеспрямовану діяльність керівника щодо організації та здійснення контролю за забезпеченням у навчальному закладі державних вимог щодо змісту та якості підготовки фахівців, дотримання фінансової дисципліни.*

На основі теоретичного аналізу управління вищим навчальним закладом нами *запропоновано та обґрунтовано перехід до нової практики управління, яка полягає у призначенні адміністративного керівника та обранні ректора як наукового голови закладу.*

Обґрунтовано, що нова авторська модель управління забезпечуватиме наступність виконання державних та урядових рішень, стане новим етапом у розвитку вищої школи, вектором якого буде досягнення чітких параметрів міжнародної конкурентоспроможності вищих навчальних закладів та їх ефективне включення у вирішення завдань соціально-економічного розвитку держави. Доведено, що упровадження нової моделі управління вищим навчальним закладом зможе стати стимулом вузівського розвитку.

Аналіз досліджень, присвячених управлінню вищими навчальними закладами, показує, що ця проблема не є до кінця вирішеною. На сучасному етапі розвитку наукового менеджменту подальшого вивчення потребують практичні та теоретичні питання структури та моделей управління, взаємин адміністративних і колегіальних органів управління.

Перспективними напрямками подальших наукових розвідок вважаємо розробку критеріїв ефективності управлінської взаємодії, напрямів використання можливостей міжнародного досвіду щодо управління вищими навчальними закладами, обґрунтування нових моделей управління.

Література

1. Архангельский С.И. Лекции по научной организации учебного процесса в высшей школе / С.И. Архангельский. – Г. : Высшая школа, 1976. – С. 5-68.
2. Афанасьев В.Г. Человек в управлении обществом / В.Г. Афанасьев. – М. : Политиздат, 1977. – 382 с.
3. Безрукова В.С. Педагогика. Проективная педагогіка : [уч. пособие для инженерно-педагогических интов и индустр. пед. техникумов] / В.С. Безрукова. – Екатеринбург : Деловая книга, 1996. – 342 с.
4. Гаєвський Б.А. Основи науки управління : навч. посіб. / Б.А. Гаєвський. – К. : МАУП, 1997. – 112 с.
5. Єльнікова Г.В. Адаптивне управління: сутність, характеристика, моніторингові системи : кол. монографія / Г.В. Єльнікова, Т.А. Борова, О.М. Касьянова, Г.А. Полякова та ін. / За загальною та науковою редакцією Г.В. Єльнікової. – К., 2009. – 480 с.
6. Майборода С.В. Державне управління вищою освітою в Україні : структура, функції, тенденції розвитку (1917–1959 рр.) / С.В. Майборода. – К. : Вид-во УАДУ, 2000. – 242 с.
7. Мельник О.Ф. Управлінський дискурс навчального процесу у вищому навчальному закладі / О.Ф. Мельник // Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. праць. – Полтава, 2011. – Вип. 8. – С. 234-248.
8. Омаров А.М. Социальное управление: некоторые вопросы теории и практики / А.М. Омаров. – М. : Мысль, 1980. – 269 с.
9. Поташник М.М. Управление современной школой. В вопросах и ответах / М.М. Поташник, А.М. Моисеев. – М. : Новая школа, 1998. – 82 с.
10. Талызина Н.Ф. Управление процессом усвоения знаний (психологические основы). – 2-е изд., доп. и испр. – М. : Изд-во МГУ, 1984. – С. 13 – 55.
11. Хриков Є.М. Управління навчальним закладом : навч. посіб. / Є.М. Хриков. – К. : Знання, 2006. – 365 с.
12. Чорний Г.М. Управління: семасіологічний і функціональний аналіз / Г.М. Чорний, М.П. Ястреб, І.Г. Нестеров. – К. : НУБіП України, 2009. – 68 с.
13. Щекин Г.В. Теория социального управления : монография / Г.В. Щекин. – К. : МАУП, 1996. – 408 с.

А. Л. Кирдан**УПРАВЛЕНИЕ ВЫСШИМ УЧЕБНЫМ ЗАВЕДЕНИЕМ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ****Резюме**

В статье анализируются и обобщаются взгляды отечественных и зарубежных ученых на категорию "управление" и родственных ему понятий в контексте управленческого процесса в системе высшего образования. Определены особенности управления высшим учебным заведением на современном этапе формирования украинского государства, акцентировано внимание на взаимосвязи управления и качества высшего образования. Автор предлагает свой подход к определению понятия и выделяет его объективное основание. Предложено и обосновано переход к новой практике управления, которая предполагает назначения административного управляющего и ректора как избираемого научного главы заведения.

Ключевые слова: управления в системе высшего образования, управление высшим учебным заведением, управление образованием, менеджмент, руководство, управление, качество образования, объект и субъект управления.

O.L. Kirdan**THE MANAGEMENT OF HIGHER EDUCATION INSTITUTION: THEORETICAL ANALYSIS****Summary**

The views of domestic and foreign scientists as for the concept "management" and adjacent concepts in the context of higher education system management are analysed and generalized in the article. The peculiarities of the higher educational establishment management on the modern stage of the Ukrainian state development are determined, the emphasis is made on the relationships between management and quality of higher education. The author presents his own approach to the determination of concept and gives its objective bases. The transition to the new way of management according to which the administration manager and the rector as the elected scientific head of the establishment coexist is suggested by the author.

Key words: management in the system of higher education, management of the higher educational establishments, education management, management, guidance, administration, education quality, object and subject of management.